

A bagaxe dixital da pandemia para as aulas do futuro

Probablemente ninguén podía imaxinar aquel 12 de marzo que o que semellaba unha breve interrupción das clases presenciais, íase converter nunha auténtica odisea a través do mundo do ensino dixital. Pero, dado o tempo do confinamento, dito tipo de ensino resultou ser tan imprescindible, que se levou a cabo de forma totalmente “predominante”. Sen dúbida, a busca de novos coñecementos e procedementos axudou a superar moitas das adversidades que xurdiron nese momento. Agora, grazas a esa busca, un é consciente de que de todas as odiseas se regresa cargado de valedoiras vivencias. Vivencias que parecen “invitar” a ser tomadas en conta ao volver á “nova normalidade” das metodoloxías de ensino.

VIVENCIAS NEGATIVAS

– **As dificultades para unha avaliación xusta ao alumnado:** sobre todo en idades temperás nas que nin os traballos realizados na casa con diferentes graos de axuda externa, nin por suposto os tests e exames a distancia podían substituír as evidencias nas que reparamos os mestres diariamente polas interaccións didácticas que xera o ensino presencial, que podemos recoller e avaliar con diferentes estratexias de rexistro e análise. A observación sistemática na aula, dende o meu punto de vista, a nosa ferramenta fundamental para a avaliación, perdeu tempos e espazos e as actividades e tarefas

Xoel Gutiérrez Roca

CEIP Plurilingüe Lagostelle de Guitiriz)

Xoel.gutierrez.roca@edu.xunta.gal

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 29-31

eran realizadas polo alumnado sen unha supervisión realmente efectiva.

– Os problemas para cumprir a premisa fundamental da atención á diversidade (sobre todo co alumnado con NEAE): a pesar dos esforzos de todo o profesorado e en particular dos especialistas en Audición e Linguaxe e Pedagogía Terapéutica, o emprego predominante dun único medio para a atención de todo o alumnado (o dixital) dificultou moito esta premisa. Durante eses meses, a substitución máis ou menos manifesta dos obxectivos didácticos demasiado específicos ou estritamente conceptuais polo traballo por procedementos ou competencias foi a opción escollida polo claustro de xeito maioritario. Non obstante, esta decisión non impediu que o alumnado con máis dificultades para o estudo se vise en ocasións con problemas para realizar en tempo e forma as tarefas. A este feito hai que engadir as dificultades de seguimento ao alumnado afectado pola fenda dixital.

– A diminución na aplicación de técnicas de traballo en grupo e de técnicas de traballo colaborativo: existen ferramentas dixitais, incluída a pro-

pia Aula Virtual de Moodle, que permiten en certa medida a colaboración, a comunicación e o traballo en grupo de xeito sincrónico e asincrónico. Non obstante, o certo é que estas non xeran os mesmos niveis de motivación e aprendizaxe que o apoio mutuo e a “retroalimentación” directa entre compañeiros. De feito, mesmo na actualidade as imprescindibles medidas de distanciamento social na aula están a impedir o traballo destas habilidades consonte á súa importancia.

VIVENCIAS POSITIVAS

– A comunicación constante e a relación de proximidade entre a familia e a escola: as familias e o profesorado mantivemos un contacto máis fluído e regular, que incrementou en gran medida a confianza a través da colaboración mutua. Unidos co obxectivo de que o alumnado prosegua o seu desenvolvemento intelectual e social dun xeito o máis normalizado posible. E, ao mesmo tempo, conseguir que os nenos e nenas tivesen obxectivos diarios que cumprir para paliar o illamento. Podo dicir ademais que dito clima de confianza iniciado durante ese período se está logrando man-

ter en gran parte neste curso 2020/2021.

– O traballo conxunto entre institucións reafirma a comunidade educativa como ente resolutivo: todos colaboramos no deseño e elaboración de tarefas, xogos, proxectos e recursos de distinta tipoloxía que permiten aos nenos e nenas continuar aprendendo diariamente. A ANPA levou a cabo actividades e proxectos lúdicos que complementaron as tarefas deseñadas polo profesorado. As redes sociais do centro dende a pandemia están a difundir actividades e creacións nas que participan familias e alumnado pertencentes a todos os niveis, o que está a lograr a creación dun verdadeiro sentido de pertenza á comunidade educativa. Ao mesmo tempo, o Concello puxo naquel momento á disposición das familias o seu servizo de reprografía e ofreceuse a levarlles ás casas todo o material e copias que necesitasen. Esta colaboración entre a administración local e a escola resultou fundamental porque foi o único xeito de que chegasen as actividades e tarefas ás familias con máis problemas ou dificultades para a conexión.

– O compromiso de actualización e colaboración por parte de todo o profesorado do centro: a necesidade de atopar solucións á nova situación do ensino levounos a todos os docentes a buscar novas estratexias e ferramentas didácticas mediante cursos promovidos por distintas institucións. Ao mesmo tempo aproveitáronse as habilidades e coñecementos de cada un de nós para a aprendizaxe e a acción conxunta. O profesorado proxectou as tarefas de xeito individual pero tamén colectivo a través do claus-

tro ou a través dos diferentes equipos e dinamizacións. Ademais, a formación de colectividade de docentes de distintos centros e Comunidades Autónomas que compartían recursos e ideas de xeito totalmente altruísta, logrou o aumento exponencial de recursos didácticos de calidade na rede, que nos permitiu investigar e compartir entre os compañeiros e compañeiras. Cabe destacar pola súa calidade e pronta dispoñibilidade o material audiovisual facilitado polo profesorado que xa antes desta situación empregaba o ensino mixto a través do “Flipped-Classroom” ou técnica da “Aula Invertida”.

– A mellora da Competencia Dixital do alumnado así como a súa Competencia en “Aprender a Aprender”: a pandemia permitiu ao alumnado adquirir novos hábitos como a realización de buscas máis ou menos autónomas de información en Internet e a súas xestións para realizar traballos ou apuntes. Ademais, por esixencias do guión deste novo ensino da “nova normalidade”, podo dicir que a pandemia mudou en parte o meu xeito de traballar dun ano para outro. Durante esta crise sanitaria, formeime máis en novas tecnoloxías e no emprego da Aula Virtual. Agora ferramentas dixitais como Genially, ClassroomScreen ou Padlet son empregadas na miña aula de xeito máis frecuente que antes, o que repercute tamén en dito desenvolvemento competencial.

CONCLUÍNDO

O confinamento foi un período de incerteza e escaseza de recursos que tivemos que superar a base de dous piares fundamentais: a colaboración e a investigación. Bases pe-

dagóxicas que se converteron no punto de partida para responder á necesidade de manter no posible a calidade educativa nese momento. Foron, á súa vez, os dous chanzos iniciais que permitiron a consecución dalgúns logros, aos que aludín anteriormente, que creo que deberemos tentar manter ou incluso consolidar no ensino postpandemia.

Ademais, para moitos esta situación inesperada foi o detonante para decidimos definitivamente polo protagonismo das tecnoloxías na educación. Dende hai anos de moda e baixo o nome de TIC (Tecnoloxías da Información e da Comunicación), TAC (Tecnoloxías da Aprendizaxe e o Coñecemento) ou TEP (Tecnoloxías para o Empoderamento e a Participación), parece que deben erixirse por fin no novo recurso estrela para o ensino. Non obstante, creo que debemos ter coidado coas determinacións educativas non suficientemente sopesadas e non esaxerar as súas virtudes didácticas, polo menos para a etapa de Educación Primaria.

Aínda atopándome, dado o meu pouco tempo exercendo a profesión, na fase de *entrada e vacilación* en canto a repertorio didáctico (Sarramo-

na, 2008), a maioría das miñas conviccións pedagóxicas de antes da pandemia no ámbito metodolóxico, lonxe de mudar, víronse reforzadas en aspectos fundamentais: o fomento da competencia dixital é importante, pero non se pode perder de vista que en idades temperás debe prevalecer o concreto, o manipulativo, a motricidade grosa e fina, o descubrimento do mundo real e a interacción docente-discente e discente-discente sobre o emprego de material informático e as interaccións educativas mediadas por estas ferramentas.

En definitiva, na miña opinión o medio dixital no proceso de ensino e aprendizaxe na etapa das operacións concretas segue a ser un medio, non “o medio”. Ademais de que se debería ter en conta a fenda que se produciría tanto por cuestións xeográficas como económicas e socio-culturais. ■

REFERENCIAS

- SARRAMONA, J. (2008). El educador. En A.J. Colom (coord.), J.L. Bernabeu, E. Domínguez & J. Sarramona, *Teorías e institucións contemporáneas de la educación*. (2ª ed., pp. 183-199). Barcelona: Ariel Educación.